

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Housle

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**David Oistrach a jeho zásluhy o sovětskou
houslovou tvorbu ve 20. století**

Ilona Martynenko

Vedoucí práce: prof. Jindřich Pazdera

Oponent práce: doc. Leoš Čepický

Datum obhajoby: . června 2016

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2016

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

MUSIC ART

VIOLIN

BACHELOR THESIS

**David Oistrach and his achievements for Soviet
violin music in 20th century**

Ilona Martynenko

Leader: prof. Jindřich Pazdera

Examiners: doc. Leoš Čepický

Date of graduation: . july 2016

Academic degree: BcA.

Praha, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

David Oistrach a jeho zásluhy o sovětskou houslovou tvorbu ve 20. století

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Poděkování

Děkuji prof. Jindřichu Pazderovi za odborné vedení práce, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracovávání bakalářské práce.

V neposlední řadě děkuji mé matce, Mgr. Lence Martynenko, za odbornou pomoc při překladu některých pasáží z knih.

Abstrakt

Tato bakalářská práce pojednává o Davidu Oistrachovi, velkém houslovém virtuózu, narozeném na začátku 20. století, a jeho zásluhách o sovětskou houslovou tvorbu ve 20. století. Kromě života je zde také popsáno, jak došlo k seznámení autora s interpretem a jejich vzájemném působení, které má v mnoha případech velký vliv na vznik skladeb, z nichž by řada nevznikla bez přičinění nebo existence Davida Oistracha. Jsou zde též zahrnuty i nahrávky s metráží, některé i z koncertů, kde je právě David Oistrach premiéroval. Díky jeho koncertování se tyto skladby staly celosvětově uznávanými a hranými.

Abstract

This bachelor thesis is about David Oistrach, great violin virtuoso born in the beginning of 20th century and his achievements for Soviet violin music in 20th century. In this thesis I am writing about his life as well as about how the author was introduced to the interpreter of his music and their mutual influence, which in many cases has positive impact on the creation of his composition, which wouldn't come into being if it wasn't for David Oistrach. Included are also his record, some from concerts where David Oistrach had his openings. Thanks to his concerts these compositions became world-known and played.

Obsah

Úvod.....	1
1 Život Davida Fjodoroviče Oistracha.....	2
2 Zásluhy Davida Fjodoroviče Oistracha o houslovou tvorbu.....	10
2.1 NIKOLAJ JAKOVLEVIČ MJASKOVSKIJ(1881-1950) a David Fjodorovič Oistrach.....	10
2.2 SERGEJ SERGEJEVIČ PROKOFJEV (1891 - 1953) a David Fjodorovič Oistrach.....	12
2.3 ALEXANDER KONSTANTINovič GLAZUNOV(1865-1936) a David Fjodorovič Oistrach.....	16
2.4 DMITRIJ DMITRIJEVIČ ŠOSTAKovič (1906 - 1975) a David Fjodorovič Oistrach.....	17
2.5 ARAM ILJIČ CHAČATURJAN (1903-1978) a David Fjodorovič Oistrach.....	21
2.6 DMITRIJ BORISOVIČ KABALEVSKIJ (1904-1987) a David Fjodorovič Oistrach.....	23
2.7 OTAR VASILJEVIČ TAKTAKIŠVILI (1924-1989) a David Fjodorovič Oistrach.....	25
2.8 NIKOLAJ PETROVIČ RAKOV (1908- 1990)a David Fjodorovič Oistrach.....	25
3 Závěr.....	27

Úvod

David Oistrach byl vždy jedním z mých houslových vzorů. Dodnes vzpomínám na to, když jsem poprvé ve svých 10 letech uslyšela jeho podání Čajkovského houslového koncertu. Tehdy se zrodil můj velký obdiv k tomuto velkému houslistovi a vzrostl můj zájem o houslové umění.

Ve své práci bych proto chtěla uvést Oistrachovu zajímavou uměleckou cestu, seznámení se skladateli, z nichž mnoho bylo jeho velkými obdivovateli a blízkými přáteli, ale také i jeho podíl na vzniku mnoha skladeb.

1 Život Davida Fjodoroviče Oistracha

Životem Davida Fjodoroviče Oistracha se též ve svých knihách zabývá Volodar Bronin, Izrail Jampolskij, Viktor Juzefovič a Jurík Marián, v příloze k LP desce.¹²³⁴

David Oistrach se narodil 30. září 1908 v Oděse, kde prožil svých prvních 20 let života. Rodina byla z nižší střední vrstvy, ale vládla v ní vždy dobrá atmosféra. Otec měl na Davida velký vliv, sám hrál dobře na housle a na několik dechových nástrojů, ale nestal se hudebníkem. Hlavním činitelem v začátcích Davidova hudebního vývoje byla jeho matka, která ho brala často na představení do Oděského operního divadla. Malému Davidovi se velice líbil zvuk violoncella, hlavně v operních sólech. Oděsa byla tehdy jednou z největších kulturních center ruské provincie. Byly zde univerzity, divadlo, literární kroužky. Konalo se zde mnoho večerních koncertů, kvartetních vystoupení, symfonických koncertů. Vystupovalo tu mnoho ruských a i zahraničních umělců jako Šaljapin, Titto Ruffo, Caruso, Isadora Duncan, Anna Pavlova, dirigoval zde Glazunov, s nadšením zde byl přijat Jan Kubelík na svém turné. Konkurovat Oděse mohly v té době snad jen Sankt-Peterburg, Moskva a Kyjev. Tehdy byl téměř z každého okna slyšet zvuk houslí.

Oistrachova matka si jako první všimla jeho hudební vnímavosti, prvních houslí se mu dostalo ve třech a půl letech, ale skutečné housle dostal ve svých šesti letech. Tehdy se začal učit ve třídě u Petra Solomonoviče Stoljarského. V té době si malý David představoval jako největší štěstí, že se stane pouličním muzikantem.

První zkušenosti Davida s houslemi se nelišily od jeho vrstevníků. Díky své velké energičnosti rád přijímal účast v hrách, často uličnických, a když tomu měly housle jakkoli překážet, následovalo jednoduché přestřižení žíní nebo

---

¹ BRONIN, Volodar. *David Oistrach*. Moskva: Vládní hudební nakladatelství, 1954.

² JAMPOLSKIJ, Izrail. *David Oistrach*. Moskva: Moskevská tiskárna vládního výboru. 1964.

³ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

⁴ JURÍK, Marián. *David Oistrach*. Praha: SUPRAPHON, 1977.

strun. Za tyto neuctivé činy ho matka trestala tím, že ho nebrala s sebou do divadla, kam chodil velice rád, zejména kvůli tehdejšímu šéfdirigentovi Josefovi Přibíkovi, ke kterému David vzhlížel s velkou úctou. Oistrach vždy jako svého prvního a jediného učitele houslí jmenoval Stoljarského. Dělal u Stoljarského veliké pokroky oproti jiným žákům. Stoljarský měl mnoho žáků jak z bohatých, tak i chudých rodin. Hodně nadaným žákům se dostávalo hodin houslí i několikrát za den. Mezi absoventy školy Stoljarského kromě Oistracha jsou např. Nathan Milstein, Samuil Furer, Michail Fichtengolc, Jelizaveta Gillels.

Davidova školní léta šla ruku v ruce se světovými změnami. Davidovi ještě nebylo ani šest let, když začala první světová válka. Nebylo mu ani devět, když vypukla Velká říjnová revoluce. Jen za první tři měsíce po revoluci se čtrnáctkrát změnila vláda.

Z Oděsy se stalo město sociálních konfliktů, násilí, krádeží, korupce, šmeliny. Těžké sociální postavení Davidovy rodiny se ještě zhoršilo. Tehdy se prohloubil vztah mezi profesorem Stoljarským a žákem Davidem. Stoljarskij nenechal Davida na holičkách a nadále ho učil i zadarmo. Když se vláda v únoru 1920 ustálila, dostávali žáci Stoljarského týdně jako příděl bochánek chleba. Jaké štěstí a hrdost bylo pro dvanáctiletého Davida přinést bochánek chleba domů a položit ho na stůl.

Davidovo první vystoupení bylo v roce 1914 na žákovském koncertě Stoljarského, kde i zahajoval jako nejmladší žák. V roce 1924 se uskutečnil jeho první koncert s orchestrem a to byl teprve posluchačem druhého ročníku na oděské konzervatoři. Na radu Stoljarského zahrál Bachův houslový koncert a moll.

Následujícího roku mohli Oděsané vidět plákaty zvoucí na Oistrachův koncert, kde byl na programu týž Bachův koncert a moll, dále Tartiniho-Kreislerův Ďáblův trylek (v Kreislerově verzi), Sarasateho Cikánské melodie a několik malých virtuozních skladeb.

Nedlouho poté začalo Davidovo koncertní turné s orchestrem konzervatoře po ukrajinských městech. V roce 1926 Oistrach zakončuje své vzdělání absolventským koncertem. Na programu koncertu byla Bachova

Ciaccona, Tartiniho Ďáblův trilek, První houslový koncert S. Prokofjeva a na violu zahrál Rubinsteinovu sonátu. Oistrach musel mít tehdy velkou odvalu na provedení tehdy neznámého Prokofjevova Houslového koncertu a to ještě na svém diplomním koncertě.

Na podzim 1927 se Oistrach setkal s Glazunovem v Kyjevě, kam jel vystoupit s Glazunovovým Houslovým koncertem pod taktovkou skladatele. Několik dní na to proběhl koncert v Oděse se stejným programem.

Roky 1926 - 28 byly pro Oistracha obdobím rychlého virtuózního růstu. Čím dál častěji jezdil na koncerty, cílevědomě a rychle rozšiřoval svůj repertoár. Jedním z největších Oistrachových úspěchů bylo vystoupení s Beethovenovým koncertem s orchestrem Oděské konzervatoře pod taktovkou rektora Gregorije Stoljarova. Tento koncert se uskutečnil v Davidově tak milovaném oděském divadle.

K oděskému období Oistracha také neodmyslitelně patří jeho nejprve kamarádka, spolužačka a posléze manželka, klavíristka Tamara Ivanovna Rotarova. Tamara se vzdala kariéry klavíristky pro rodinu, aby mohla vychovávat jejich syna Igora. Po dovršení Igorovy dospělosti začala Davida doprovázet na jeho turné. Na všech těchto vystoupeních ani jednou jeho věrná a pečující manželka nevstupovala do hlediště, nýbrž mlčky a nervózně stála za jevištěm. Oistrachova vystoupení prožívala v nervovém napětí.

Rok 1928 se stal průlomovým v Oistrachově životě. Zažil velký debut v Leningradě, kde zahájil sezónu 1928/29 v Leningradské filharmonii pod taktovkou Věnceslava Suka, z důvodu Glazunovova špatného zdraví. Na konci tohoto roku se také přestěhoval do Moskvy. Nikolaj Malko, se kterým se Oistrach seznámil v Oděse, byl spolu s Glazunovem iniciátorem tohoto pozvání.

Oistrach musel dlouho bojovat o místo na světle mezi metropolitními umělci. Tehdejšími moskevskými houslovými hvězdami byli Lev Cejtin a Miron Poljakin.

Nejprve vystupoval v programech, složených z několika účinkujících, anebo na večerech slavných baletek a zpěváků. Chodil se dívat na hodiny

profesorů konzervatoře - Lva Cejtlina, Abrama Japolského a Konstantina Mostrase. Zůstával však věrný svému profesorovi Stoljarskému. Tři největší houslisté, kteří se líbili Davidovi v té době, byli Miron Poljakin, Joseph Szigeti, nejvíc však Fritz Kreisler. Poljakina a Szigetiho znal už z Oděsy, ale Kreislera zatím pouze z nahrávek. Zejména okouzlení Kreislerovou hrou bylo tak velké, že některé Oistrachovy nahrávky z jeho prvních moskevských let byly prodávány jako Kreislerovy – byly tak dražší! Teprve mnohem později se díky výzkumu zdrojů podařilo zjistit, že se jedná o nahrávky mladého Oistracha.

Konec 20. a začátek 30. let jsou léta aktivního koncertování Davida Oistracha, hlavně ve velkých městech SSSR. 23. ledna 1929 se uskutečnil Oistrachův první celovečerní koncert v hlavním městě.

V roce 1930 vyhrál Oistrach první všesvazovou soutěž v oboru housle, která se konala v Charkově.

Po 5 letech vyhrál opět tuto soutěž, tentokrát v Leningradě. V sále byl přítomen také Šostakovič, který prohlásil, kromě jiného, že zde se zrodil velký mistr! Touto výhrou se mu otevřely dveře do velkého světa. Jeho jméno se začalo objevovat vedle jmen jako Kreisler, Szigeti, Milstein. Velkou slávu získal po úspěších na světových soutěžích.

V roce 1935 se zúčastnil soutěže H. Wieniawského, kde se mezi 55 účastníky ze 16 zemí umístil na druhém místě. Během soutěže dovršil 27 let a vítězkou se stala teprve patnáctiletá Francouzka Ginette Neveu. Oistrach, který měl na sebe nejpřísnější kritéria a věděl, že musí stále pracovat na svém muzikantském růstu a působivosti svého houslistického projevu, vyvodil z tohoto výsledku velkou lekci. Měl již dostatek koncertů, aby si výsledky svého snažení mohl ověřovat v praxi. Po soutěži hrál v Moskvě, Varšavě, Vídni, Budapešti, Sofii a Istanbulu. V roce 1936 koncertoval po Pobaltských zemích a ve Švýcarsku.

Jeho snažení dosáhlo skvělého výsledku rok nato. V roce 1937 se zúčastnil houslové soutěže Eugena Ysaÿe, kde zvítězil mezi 58 účastníky z 19 zemí! Hned po výhře spolu s dalšími sovětskými laureáty soutěže zahráli 30 koncertů v Belgii, Anglii, Litvě, Francii, Holandsku, Německu a Polsku.

Po návratu do Moskvy začalo turné po vlasti. V tomto období se upevňují vztahy Oistracha a sovětských skladatelů. Skladatele jako Prokofjev, Šostakovič, Kabalevskij, Mjaskovskij, Rakov prosí Oistracha o premiérování svých skladeb. Řada z nich vznikla právě díky Oistrachovi.

22. června 1941 začala Velká vlastenecká válka. D. Oistrach v té době zůstal ve své vlasti. Hrál koncerty pro vojáky na frontě, často pro ty, kteří byli před odvelením do pozic, odkud věděli, že se nevrátí. Hrál i mnoho koncertů pro obyvatelstvo v zázemí, včetně obleženého Leningradu.

V roce 1943 dostal Oistrach jako jeden z prvních muzikantů ocenění od SSSR - Státní cenu. K tomu dostal 100 tisíc rublů, které věnoval pro válečné účely. V zahraničí mohli příznivci hudby slyšet Oistracha jenom v rádiu. Ale jakmile nastal mír, začaly opět jeho zahraniční koncerty.

V roce 1945 hrál Oistrach v právě osvobozených zemích jako Bulharsko, Rumunsko, Československo, Jugoslávie. V Jugoslávii mu udělili první zahraniční vyznamenání za jeho koncerty po válce. Velký úspěch měl i ve Vídni s Vídeňskou filharmonií, se kterou velmi rád hrál. V Praze ho lidé milovali, zde v roce 1946 hrál na prvním festivalu Pražské jaro. Vždy měl radost ze spolupráce s českými dirigenty a orchestry.

Během soutěže Marguerity Long a Jaquese Thibauda v roce 1953, kde byl Oistrach členem poroty, vystoupil se Lvem Oborinem na koncertu v Paříži, kde hrál mj. Sonátu S. Prokofjeva.

V roce 1954 se Oistrach zúčastnil filmového festivalu Mar del Plata v Argentině, kde hrál na koncertu open air pro 15 tisíc lidí, ale v přilehlých ulicích se tohoto koncertu ještě zúčastnilo dalších 25 tisíc lidí.

V témže roce koncertuje Oistrach v Anglii, mj. v Albert Hall, kde hraje Chačaturjanův Houslový koncert pod taktovkou autora.

Po vystoupení v Portugalsku v roce 1961 prohlásil Oistrach, že již není v Evropě země, ve které by nehrál.

V roce 1956 provádí poprvé v Anglii Šostakovičův houslový koncert, který získává skvělou odezvu.

Po skončení turné v Anglii dostal Oistrach dárek - rukopis dopisu Čajkovského ze 3. června 1882, adresovaného prvnímu interpretu houslového koncertu Čajkovského v Anglii, tehdejšímu profesoru Moskevské konzervatoře Adolfu Brodskému.

Poprvé po ukončení války letí v roce 1956 Oistrach na turné do Japonska.

V roce 1955 se uskutečnila první koncertní cesta Oistracha do USA. Den koncertu by se dal nazvat jako velký „houslový“ den: ráno vystupoval v Carnegie Hall Misha Elmann, odpoledne D. Oistrach a večer Nathan Milstein a v té době v jiném sále v New Yorku koncertoval Joseph Szigetti.

Během druhého koncertu v Carnegie hall viděl Oistrach v prvních řadách mezi publikem největší houslisty té doby, Fritze Kreislera, Nathana Milsteina, Mishu Elmanna, Isaaca Sterna, Zina Francecatiho a další. Po koncertech v New Yorku následovala koncertní cesta po USA, která trvala asi měsíc a půl. Americké publikum chtělo, aby Oistrach hrál již desetiletími prověřený repertoár, ale Oistrach neustoupil a hrál svůj připravený koncertní repertoár, což se mu nikdy nevymstilo.

Oistrach nahrál v Americe Šostakovičův houslový koncert pod taktovkou Dimitri Mitropulose.

V Americe hrál s předními orchestry – Newyorskou, Philadelphskou a Bostonskou filharmonií. Druhá koncertní cesta do USA se uskutečnila po čtyřech letech.

Herbert von Karajan projevil velký zájem o spolupráci s Davidem Oistrachem po vyslechnutí jeho desky, na které byla Fantazie na téma Carmen od G. Bizeta a Houslový koncert A. Chačaturjana. Poprvé spolupracovali na koncertním pódiu ve Vídni v roce 1961, kde spolu provedli houslový koncert J. Brahmsa. Později v roce 1970 i Beethovenův Trojkoncert.

Oistrach spolupracoval také s Berlínskou filharmonií nejen jako sólista,

ale i jako dirigent. Vrcholem této spolupráce byla nahrávka Mozartova kompletního díla pro housle a orchestr. Spolupartnerem v Concertone a Koncertantní symfonii byl jeho syn Igor (v posledním uvedeném díle David Oistrach hrál violu). Za tuto nahrávku získali od Mozartova spolku ve Vídni ocenění „Wiener Flötenuhr“.

Oistrachovo tempo se nezpomalilo ani v 60. letech dvacátého století. Čím dál tím víc se věnoval dráze pedagoga. Jeden z jeho prvních vynikajících žáků byl Valerij Klimov, který vyhrál soutěž Čajkovského. Velkou radostí pro D. Oistracha byla rostoucí koncertní kariéra jeho syna Igora. S ním si Oistrach poprvé splnil jeden ze svých snů – vystoupit jako dirigent. Zakrátko vystupoval jako dirigent po celém světě.

Oistrach prodělal několik srdečních infarktů, první v Leningradě v roce 1964 a druhý v Londýně v 1966.

V roce 1968 je Oistrachovi šedesát let. Místo oslav uspořádal Oistrach dva koncerty ve Velkém sále moskevské konzervatoře, kde vystoupil jako sólista a i jako dirigent. K šedesátinám mu Šostakovič daroval houslovou sonátu, kterou nadepsal „K šedesátinám Davida Fjodoroviče Oistracha“.

Rok 1973 byl pro Oistracha zdravotně nejtěžším rokem. Měl další srdeční infarkt a byl několikrát hospitalizován. Po dlouhé odmlce se v roce 1974 uskutečnily jeho sólové koncerty a to u Moskvy a také ve Vídni.

Koncertní sezóna 1974/75 začíná pro Oistracha šňůrou koncertů po SSSR a zahraničí, kde hrál a také dirigoval. Při jeho posledním sólovém koncertě v Kyjevě, kde provedl houslový koncert J. Brahmsa, psala média, že se zdálo, jako kdyby to nebyl Oistrach, kterého znají, ale nějaký nový, ještě lepší, neuvěřitelnější Oistrach.

23. října Oistrach hrál svůj poslední koncert v Amsterdamu v sále Concertgebouw. V tomto sále se na pódium sestupuje dlouhým schodištěm přímo proti posluchačům, tam, kde v jiných sálech bývají varhany. Publikum bouřilo a Oistrach se chodil klanět a přidávat. Nemohl přitom vystupovat po schodech pomalu nebo odpočívat. Po návratu do hotelu jeho pianista ve svém

pokoji slyšel, že si Oistrach vedle ještě pro sebe zahrál Bachovu První sólovou sonátu g-moll. Pak ulehl ke spánku, z něhož se již neprobudil.

David Oistrach neměl lehký život. Všechny své síly věnoval svému umění. Vystoupal na nejvyšší umělecký vrchol, ale musel za to draze platit. Byl nucen – spolu s dalšími velikány sovětského umění⁵ – se stát vlajkonošem sovětské komunistické politiky. Byl posílán do zemí, kde vládlo největší napětí, aby svými vystoupeními pomohl sovětskému režimu zlepšit image. Tyto koncerty vyžadovaly krajní vypětí. „Napřed jdou sovětské tanky a za nimi Oistrach s houslemi“, říkávalo se mezi našimi hudebníky po srpnu 1968. Oistrach tuto roli zvládal svým mistrovstvím i humanistickým kouzlem své osobnosti. Nedal nikdy na sobě znát, že mu kromě vyčerpání přináší i kruté psychické trauma. Viděl příliš mnoho v Sovětském svazu i ve světě a znal pravdu. S manželkou a se synem ve chvílích zoufalství uvažovali o emigraci do Izraele, ale překážkou byl fakt, že sovětská vláda před a na začátku Velké vlastenecké války donutila Oistracha spolu s množstvím dalších sovětských židů zřici se židovské národnosti a přijmout ruskou. Oistrachova umělecká osobnost má v sobě rysy hluboké tragiky. Svým uměním přinášel nejen poselství, ale i velkou osobní oběť.

---

⁵ Vzpomeňme patnáctiminutový písokot, kterým londýnské publikum několik dní po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa přivítalo M. Rostropoviče, přicházejícího hrát Dvořákův Cellový koncert a stejně dlouhý potlesk po dohrání...

2 Zásluhy Davida Fjodoroviče Oistracha o houslovou tvorbu

Tato kapitola popisuje seznámení, spolupráce a vztahu Oistracha se skladateli, kteří napsali svá díla pro Davida Oistracha potažmo mu je věnovali. Jsou zde vloženy i nahrávky, některé z nich z premiér těchto skladeb, a jejich metráže.

2.1 NIKOLAJ JAKOVLEVIČ MJASKOVSKIJ(1881-1950) a David Fjodorovič Oistrach

Jedna z prvních významných premiér soudobých houslových děl provedená Davidem Oistrachem byl Houslový koncert eminentního skladatele Nikolaje Jakovleviče Mjaskovského.

Jak se tento proces uskutečnil se dozvídáme z korespondence Davida Oistracha a z deníku Nikolaje Mjaskovského.

Dopis ze 7. ledna 1938, poté co se Mjaskovskij dozvěděl o zájmu Oistracha seznámit se s jeho houslovým koncertem:

„Vážený Davide Fjodoroviči, s velkou radostí jsem zjistil, že jste se rozhodl na sebe vzít možná nevděčný úkol seznámit se s mým pokusem o napsání houslového koncertu.“ Dopis končí slovy: „Všechny Vaše poznámky přijmu s obrovskou vděčností. Velice bych si přál, pokud se Vám koncert zalíbí a opravdu byste se do něj pustil, se s Vámi nejdříve sejít a podiskutovat o všech nejasných momentech... S přáním všeho dobrého. Upřímně Vám děkuji za zájem Váš N. Mjaskovskij ”⁶

Odpověď Davida Oistracha Nikolaji Mjaskovskému poté, co Oistrach dostal noty koncertu a seznámil se s hudbou.

12. srpna 1938

„Vážený Nikolaji Jakovleviči, Váš dopis a koncert (klavírní doprovod a houslový part), který jsem očekával s ohromným zájmem a nedočkavostí, jsem obdržel. Koncert mne velmi oslovil již po prvním přehrání. S každým dnem

---

⁶ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.196.

se moje zalíbení k Vašemu skvělému dílu zesiluje. V této době je moje nadšení z koncertu tak silné, že kromě něho nic jiného nehraji. Nemluvě o tom, že hudba je velice hlubokomyslná a výjimečně přitažlivá, co se týká použitých houslových prostředků je koncert velice různorodý a bohatý. Využiji všechny své síly, abych koncert provedl co možná nejlépe. Velice bych si přál Vás navštívit, abychom si promluvili o některých detailech... S upřímnou úctou D. Oistrach" ⁷

Davidu Oistrachovi na houslovém koncertě Mjaskovského v první části koncertu velice imponovala emocionálnost a dramaticklost a ve druhé části lyričnost. Oistrach redigoval sólový part koncertu.

Na podzim 1938 byly všechny finální úpravy dokončeny, včetně nastudování koncertu Oistrachem. 15. října se uskutečnila přehrávka na zasedání katedry houslí na Moskevské konzervatoři.

První veřejná provedení se uskutečnila začátkem roku 1939 a nesly s sebou velké úspěchy. *„Provedení tohoto koncertu ve Velkém sále konzervatoře bylo velkým hudebním svátkem. Byl to jakýsi jiskrný večer. Tohle nás poznamenalo na celý život. Jsem velice rád, že jsem byl svědkem těchto neuvěřitelných interpretačních úspěchů“*, vzpomíná Leonid Kogan. ⁸

V roce 1946 Mjaskovskij složil sonátu pro housle a klavír a obrátil se opět na Oistracha, aby s ním prokonzultoval rukopis a aby se stal jejím prvním interpretem. Po společných úpravách a konzultacích zazněla sonáta poprvé v Malém sále konzervatoře 29. dubna 1947 v podání Davida Oistracha a Lva Oborina. Na podzim se však Mjaskovskij vrátil k této sonátě a opět ji přepracoval. Oistrach aktivně propagoval skladby Mjaskovského.⁹

Nahrávka Mjaskovského houslového koncertu s orchestrem op.44,

---

⁷ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s. 196.

⁸ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s. 199.

⁹ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

1. ledna 1939, orchestr SSSR, dirigent Alexander Gauk.¹⁰¹¹¹²¹³

1. věta Allegro = 102

2. věta Adagio molto cantabile = 72

3. věta Allegro molto = 115

2.2 SERGEJ SERGEJEVIČ PROKOFJEV (1891 - 1953) a David Fjodorovič Oistrach

Přátelství a spolupráce Sergeje Prokofjeva a Davida Oistracha trvala čtvrt století. Byli to pokračovatelé tradice spolupráce houslistů a skladatelů jako např. Ferdinanda Davida s Felixem Mendelssohnem, Josefa Joachima s Johannem Brahmssem, Leopolda Auera s Alexandrem Glazunovem aj..

Před osobním seznámením znal Oistrach tvorbu Prokofjeva již z dob svých studentských let, kdy na Oděské konzervatoři zahrál jeho první houslový koncert na svém absolventském vystoupení v roce 1926.

Jejich první setkání proběhlo v roce 1927 při koncertování Prokofjeva v Oděse. Oistrach měl tu čest zahrát Sergeji Sergejeviči na jednom z večerů druhou část Prokofjevova prvního koncertu, Scherzo. Tehdy vznikla velmi nepříjemná situace, kdy po skončení vystoupení Oistracha aplaudovali všichni kromě Prokofjeva, který si to namířil ke klavíru, vyžádal si ticho, řekl mladému Oistrachovi: „Mladý člověče, hrajete můj koncert vůbec ne tak, jak je třeba“, usedl za klavír a předváděl mladému houslistovi před plným sálem svůj hudební záměr. Tento incident ale nikdy nepřekazil jejich přátelství. Prokofjev si příhodu

¹⁰ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0897xHFoPTE&list=PL71161F7E94A625D3&index=1>

¹¹ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LFkw6mpRRPQ&index=2&list=PL71161F7E94A625D3>

¹² David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AWcNjd9pNos&list=PL71161F7E94A625D3&index=3>

¹³ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4>

¹⁴ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4>

¹⁵ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4>

¹⁶ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4>

¹⁷ David Oistrakh- Myaskovsky 1939. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4>

pamatoval, ale zapomněl jméno houslisty a když se setkali po letech v Moskvě, Oistracha nespoznal. Oistrach se mu později v Moskvě připoměl při besedě s publikem, k velkým rozpakům – tentokrát Prokofjevovým.

Kromě hudby je také spojoval velký koníček, a to šachy. Oba byli velice dobří šachisté, hlavně mezi muzikanty. V roce 1937 proběhl v Centrálním domě umělců šachový souboj Prokofjeva a Oistracha podle mezinárodních pravidel, na 10 partií. Poražený v každé partii musel zahrát koncert k velké radosti fanoušků. Zápas však byl neustále přerušován koncertními zájezdy obou soupeřů a nakon zůstal nedohrán.

Oistrach o hudbě Prokofjeva: „*Nemohu říct, že mě hned zaujala Prokofjevova hudba. V té době v ní byla hodně netradiční stylově i interpretačně. Ale čím víc jsem toho postupně hrál, tím víc se mi to líbilo. Přitahovala mě hlavně zpěvná témata, fantastická harmonie doprovodu, novátorské techniky a hlavně světlá durová barevná škála.*“¹⁴

Oistrach se stal později interpretem všech houslových skladeb Prokofjeva.

Premiéroval obě jeho sonáty, oba koncerty a také spolu se svým synem Igorem sonátu pro dvoje housle. Též hrál i transkripce Prokofjevových skladeb pro housle a klavír, jako Pochod z lásky ke třem pomerančům z jeho stejnojmenné opery, 5 melodií, melodie z baletu Romeo a Julie. Pro Oistracha byl však nejdůležitější První houslový koncert, který otevřel mladému umělci cestu k pochopení Prokofjevovy tvorby.

První houslový koncert s orchestrem D dur, op. 19, z r. 1917, mu Prokofjev věnoval v roce 1937: „*Vynikajícímu umělci, tvrdému protihráči a velice milému člověku Davidu Oistrachovi od autora. 1939*“¹⁵

Nahrávka Prokofjevova prvního koncertu pro housle a orchestr Prokofjeva op.19, Moskva 1963, Moskevskou filharmonie, dirigent Kiril

---

¹⁴ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s. 202.

¹⁵ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s. 207

Kondrašín¹⁶

1. věta Andantino-Andante assai = 47
2. věta Scherzo Vivacissimo = 172-175
3. věta Moderato. Allegro assai = 78

Nahrávka Prokofjevova druhého houslového koncertu s orchestrem g moll op.63, Londýn 1958, Londýnská filharmonie, dirigent Alceo Galliera¹⁷

1. věta Allegro moderato = 107
2. věta Andante assai = 104
3. věta Allegro, ben moderato = 70

Nahrávka Pochodu z Lásky ke třem pomerančům pro housle a klavír op. 33, housle D.Oistrach, klavír V. Jampolskij, 1953¹⁸

♩ = 111/112

Nahrávka melodií z Romea a Julie pro housle a klavír, housle D.Oistrach, klavír V. Jampolskij, Shanghai 1957

Montekové a Capuleti = 100¹⁹

Tanec = 65

Nahrávka 5 melodií pro housle a klavír Prokofjeva op. 35b, nahráno v SSSR 26. 9. 1947, klavír Vladimir Jampolskij²⁰

1. Andante = 38
2. Lento ma non troppo = 57
3. Animato ma non Alegro = 121
4. Allegretto leggero, un poco scherzando = 80

---

¹⁶ Prokofiev - Violin concerto n°1 - Oistrakh / Moscow PO / Kondrashin. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3h2qbU1EZ-w>

¹⁷ Prokofiev - Violin concerto n°2 - Oistrakh / Philharmonia / Galliera. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=AKfMA_Vctu8

¹⁸ David Oistrakh - March by Prokofiev. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=H_IdHuwqOio

¹⁹ David Oistrach - Prokofiev Romeo & Juliet, The Montaque and The Capulet. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Oys_y_PcsRY

²⁰ Prokofiev - 5 Melodies - Oistrakh / Yampolski. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ADxxMzhQyhY>

5. Andante non troppo = 56

V létě 1946 Prokofjev dokončil houslovou sonátu f moll, kterou posléze věnoval Oistrachovi. Ten se poprvé seznamuje se sonátou na chatě u Prokofjeva, kde je přítomen i Mjaskovskij, kterému se sonáta velice líbila. Poté ještě několikrát Oistrach spolu se Lvem Oborinem zajel na chatu za Prokofjevem konzultovat sonátu. Oistrach byl tak okouzlen sonátou, že nehrál nic jiného. Prokofjev dovolil Oistrachovi vydat skladbu v jeho redakci.

Premiéra první sonáty f moll pro housle a klavír zazněla v Moskvě 23. října 1946.

Nahrávka Prokofjevovy první sonáty pro housle a klavír f moll op. 80, z roku 1946 v SSSR, klavír Lev Oborin²¹

1. věta Andante assai = 54
2. věta Allegro brusco = 98/100
3. věta Andante = 66
4. věta Allegrissimo ♩=♩

Vznik druhé sonáty pro housle a klavír D Dur je velice zajímavý, protože byla původně psána pro flétnu. Prokofjev ji psal mezi lety 1933/34. V roce 1934 Oistrach vytvořil několik verzí úpravy houslového partu, z nichž si pak Prokofjev vybral. Klavírní part zůstal beze změn.²²

Nahrávka Prokofjevovy druhé sonáty pro housle a klavír D dur op. 94, housle D.Oistrach, klavír V.Jampolskij, Brusel, květen 1955²³

1. věta Moderato = 86
2. věta Scherzo-Presto = 95
3. věta Andante = 60
4. věta Allegro con brio = 113

---

²¹ Prokofiev - Violin sonata n°1 - Oistrakh / Oborin. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mmKCbkvLm-o>

²² JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, s.1985.

²³ Prokofiev - Violin sonata n°2 - Oistrakh / Yampolsky. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PZCis9f4who>

2.3 ALEXANDER KONSTANTINVIČ GLAZUNOV(1865-1936) a David Fjodorovič Oistrach

Na podzim 1927 se Oistrach setkal s Glazunovem v Kyjevě, kam jel vystoupit s Glazunovovým houslovým koncertem pod taktovkou skladatele. Vzpomínka Davida Oistracha na první setkání: „*Hned první den jsem se vydal do hostince za A. K. Glazunovem. S očekáváním jsem překročil práh jeho pokoje. Naproti mne se zvedl vysoký a statný člověk, jež měl úsměv, který jako by mně hned uklidnil a zaujal neobyčejnou vlídností a srdečností. Byl tak hodný, ke mne nečekaně pozorný, mluvil mile a jednoduše o našem budoucím společném vystoupení, že všechny mé obavy rázem odezněly. S velkým nadšením jsem se začal připravovat na vystoupení... Hrát s Glazunovem bylo neobyčejně příjemné a lehké. Dirigoval vsedě. Tempa byla o něco pomalejší, než jsem byl zvyklý hrát a poslouchat. Ale za to celým orchestrem prostupovala neobyčejná zpěvnost, zpívaly všechny nástroje orchestru a to nejen v kantilénách, ale i v rychlých pasážích*“²⁴

Nahrávka Glazunova koncertu pro housle a orchestr a moll op.82, rok 1947, Moskevská filharmonie, housle David Oistrach, dirigent K.Kondrašín²⁵²⁶²⁷

- I. Moderato = 83
- II. Andante sostenuto = 50
- III. Più animato = 136
- IV. Allegro = 85 - 90

Několik dní na to se konal koncert se stejným programem v Oděse. Na tuto událost vzpomínal i Michail Markovič Goldštejn, který žasl nad výkonem Oistracha, jež teprve několik dní po kyjevském koncertě změnil pojetí skladby.

---

²⁴ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.24.

²⁵ David Oistrakh - Glazunov Violin Concerto. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nDOXXJkXpDs>

²⁶ David Oistrakh - Glazunov Violin Concerto. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=y7QYs6vOvAc>

²⁷ David Oistrakh - Glazunov Violin Concerto. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=urS8ET0g-YY>

Jeho úspěch byl ještě o tolik cennější, že Glazunovův koncert hrál v Oděse často Nathan Milstein, a těsně před Oistrachem zazněl také v podání Mirona Poljakina.

V pracovně Oistracha mnoho let visel portrét Alexandra Glazunova, darovaný Oistrachovi v Oděse s věnováním: „*Velmi talentovanému mladému virtuóзовi - umělci a nejlepšímu muzikantovi Davidu Oistrachovi na památku našich společných koncertních vystoupení na Ukrajině.*

*Srdečně věrný obdivovatel Vašeho umění Alexander Glazunov 17. listopadu 1927*²⁸²⁹

2.4 DMITRIJ DMITRIJEVIČ ŠOSTAKOVIČ (1906 - 1975) a David Fjodorovič Oistrach

Dmitrij Šostakovič věnoval Davidu Oistrachovi oba své houslové koncerty a houslovou sonátu. Všechna tato díla Oistrach také premiéroval. Oistrach se poprvé seznámil s hudbou Šostakoviče při poslechu jeho první symfonie, v té době bylo Šostakovičovi devatenáct let. Seznámili se možná ještě před rokem 1935, ale jejich vztah se upevnil na společném turné po Turecku spolu s dalšími umělci.

Oistrach miloval skladby Šostakoviče, zejména 5. symfonii a operu Kateřina Izmajlova, jejíž premiéry se v roce 1934 v Moskvě zúčastnil. Jeden z nejhlubších Oistrachových zážitků byla Šostakovičova 7. symfonie „Leningradská“, kterou vyslechl na premiéře při evakuaci do Kujbyševu na jaře 1942.

Na festivalu Pražské jaro v roce 1947 zaznělo Šostakovičovo klavírní trio na jednom ze skladatelských večerů. Na klavír hrál sám autor, na housle David Oistrach a na violoncello český violoncellista Miloš Sádlo.

První houslový koncert Šostakoviče Oistrach poprvé slyšel v klavírním podání autora kolem roku 1948. Premiéra se odehrála v Leningradě 29. října 1955 spolu s Leningradskou filharmonií pod taktovkou Jevgenija Mravinského.

---

²⁸ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

²⁹ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.26.

David Oistrach po premiéře vzpomínal: „*Na premiéru jsme se připravovali velice poctivě, hodně zkoušek proběhlo v přítomnosti autora. Snažili jsme se vložit do nového díla Šostakoviče všechny svoje zkušenosti, duši a srdce. Byl jsem velice šťasten, že měl koncert pozitivní odezvu u publika a našel si cestu do hudebního světa.*“³⁰

Ve skutečnosti si tuto cestu neprorazil zdaleka lehce. Při premiéře publikum i kritici nemohli nepochopit, že zejména první tři věty jsou krutou obžalobou sovětského režimu. Vyšel denunciantský článek, vyhlašující První koncert za dílo formalistické a protilidové a požadující zákaz provádění díla. Byla to jedna z mnoha kapitol celoživotní štvance, jíž byl Šostakovič vystavován. Tentokrát však pisatel neměl navrch. Oistrach se s velkou odvahou veřejně postavil za dílo, publikoval odpověď, v níž uvedl rozbor díla a dokázal, že jde o dílo geniální. Denuncianti nenašli odvahu pokračovat v kampani.

První houslový koncert Šostakoviče poté Oistrach premiéroval v USA v roce 1955 na svém prvním turné, kde ho i nahrál pod taktovkou Dmitrije Mitropulose, a v roce 1956 v Anglii.

Nahrávka Šostakovičova prvního koncertu pro housle a orchestr a moll op. 99 s Leningradskou filharmonií, housle David Oistrach, dirigent J. Mravinskij, 18. září 1956³¹³²³³

1. Nocturno = 65
2. Scherzo = 120
3. Pasacaglia = 58/60
- 4 .Burlesque = 85

Tím, že Šostakovič současně skládal 10. symfonii s prvním houslovým koncertem, mají obě skladby společnou hloubku. Rozjímají o životě a

---

³⁰ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985,s.210.

³¹ David Oistrakh "Violin Concerto No.1 Shostakovich. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-dcj8okYPZ8>

³² David Oistrakh "Violin Concerto No.1 Shostakovich. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=8HU0W5FURkc>

³³ David Oistrakh "Violin Concerto No.1 Shostakovich. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=O2_F42A6cFs

o osudech lidstva. Nocturno, první část, nemá mít náladu bezvýchodnosti, ale surové zdrženlivosti tragedie s vnímáním její důstojnosti. Scherzo je obraz nočních můr, vychází z tradice Berlioze i Musorgského, z literárních obrazů Gogolových, můry však nejsou nadpřirozené, mají lidský rozměr. Passacaglia je tryznou za oběti. V kadenci, která ji uzavírá sólové housle stupňují dramatické napětí. Poslední věta Burleska je obrazem lidové energie, kterou nelze zničit. Věta vyznívá projasněně, před koncem se však objevují citáty z Passacaglie jako hrozivá připomínka, že nic není zapomenuto. V této větě Oistrach dosáhl něčeho, co se povedlo jen málokomu: přiměl skladatele k přepracování jejího začátku. V původní verzi měl totiž sólový nástroj začít své sólo hned po kadenci. Oistrach však řekl autorovi, že po je kadenci tak vyčerpán, že potřebuje orchestrální tutti, aby si chvilku oddechl. Skladatel mu vyhověl.

Pro Oistracha byla vždy ze všech odezev nejdůležitější ta od autora, která byla vždy kladná.

Šostakovič napsal na básně Alexandra Bloka Sedm romancí pro zpěv, housle, violoncello a klavír, které zazněly v říjnu 1967. Šostakovič nemohl být kvůli zranění přítomen na premiéře, a tak poslouchal přímý přenos v rádiu. Úspěch byl tak velký, že po dlouhém aplaudování museli celý cyklus opakovat ještě jednou.

Mezi prvním a druhým houslovým koncertem uběhlo dvanáct let. I přes velké množství tehdejších vynikajících houslistů premiéroval druhý houslový koncert Šostakoviče David Oistrach. Původně chtěl Šostakovič napsat druhý koncert k šedesátinám Oistracha, ale stihl to dříve, k Oistrachovým osmapadesátinám.

Šostakovič nikdy neřikal nikomu, že něco skládá, ale výjimečně Oistrach věděl, že píše Druhý koncert.

Šostakovič bohužel nemohl být přítomen ani na premiéře druhého houslového koncertu v Bolševu 13. září 1967. V první polovině programu Oistrach dirigoval 10. symfonii Šostakoviče a ve druhé hrál Druhý houslový koncert. Autor si alespoň vyslechl provedení Druhého houslového koncertu ještě

před premiérou ve Velkém sále na Moskevské konzervatoři. Po premiéře sděloval Oistrachovi své postřehy telefonicky. Oistrach připojil k telefonu magnetofon a rozhovor natočil, takže jej dnes lze slyšet. LP nahrávka Druhého koncertu vyšla i se záznamem tohoto rozhovoru.

V listopadu 1967 Oistrach interpretoval poprvé Druhý houslový koncert Šostakoviče v USA pod taktovkou E. Ormandyho a na koncertě v New Yorku pod taktovkou Bernsteina. Sklidil velký úspěch.

Nahrávka Šostakovičova Druhého houslového koncertu s orchestrem cis moll, op. 129, 15. října 1967, Velký sál moskevské konzervatoře, housle David Oistrach, Moskevská státní filharmonie, dirigent Kyril Kondrašín³⁴

1. Moderato = 84
2. Adagio = 68
3. Adagio. Allegro = 137

Hned po odehrání prvního houslového koncertu si Oistrach přál další skladby od Šostakoviče. Následně dostal noty Sonáty pro housle a klavír od Šostakoviče spolu s nahrávkou této skladby na dvou klavírech. Když Oistrach otevřel rukopis sonáty, našel na první stránce věnování:

*„Drahému Davidu Fjodoroviči Oistrachovi od vroucně milujícího a vděčného Dmitrije Šostakoviče. 3.1.1969, Moskva“*³⁵

V květnu 1969 poprvé Moskvané uslyšeli podání Šostakovičovy sonáty pro housle a klavír v podání Davida Oistracha a Sviatoslava Richtera.

Nahrávka Šostakovičovy sonáty pro housle a klavír, Moskva 3.5. 1969, housle David Oistrach, klavír Sviatoslav Richter, ³⁶

1. věta Andante = 90

---

³⁴ LP deska druhého houslového koncertu s orchestrem Šostakoviče cis moll, op. 129. 15. října 1967, Velký sál moskevské konzervatoře, Moskevská státní filharmonie, dirigent Kyril Kondrašín

³⁵ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.221

³⁶ Shostakovich - Violin sonata - Oistrakh / Richter. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6V0X5oyuPUU>

2. věta Allegretto = 105

3. věta Largo = 68

Oistrach také rád hrál komorní hudbu Šostakoviče, jako klavírní tria, smyčcové kvartety a klavírní kvintet.

Poslední nahrávání, u kterého byl Šostakovič přítomen, proběhlo na podzim v Londýně 1972 během Festivalu "Dny ruské a sovětské hudby". Tato nahrávka byla třetí interpretací prvního houslového koncertu. S touto nahrávkou ze třech stávajících byl Oistrach spokojen nejvíc.³⁷

Jeden z londýnských kritiků píše později v časopise The Gramophone: *„Bylo neuvěřitelné vidět, jak se dva velikáni- dlouholetí přátelé- chovají s respektem k názoru jeden druhého ve vzniklých sporech v otázkách balance nebo interpretace. Byl to pocit velkého lidského souznění. I díky tomu se nahrávka takhle povedla.“*³⁸

2.5 ARAM ILJIČ CHAČATURJAN (1903-1978) a David Fjodorovič

Oistrach

Ještě před seznámením s Chačaturjanem měl Oistrach jeho skladby v repertoáru. Rád hrál jeho rané skladby jako houslový Tanec B dur a Píseň - poému „K počtě ašugů.“ Tyto skladby Oistrach velice cenil, byly pro něj tím, co charakterizuje Chačaturjana. Miloval též Chačaturjanův klavírní koncert a balet Štěstí.

Chačaturjan poprvé slyšel Oistrachovu hru na housle na Všesvazové soutěži, kde hrál Mendelssohnův Houslový koncert: *„V uších mi zněly Oistrachovy housle..., vracelo se mi jeho fantastické provedení Mendelssohnova koncertu. Tehdy mě finále koncertu v interpretaci Oistracha překvapilo virtuózní*

³⁷ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

³⁸ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.222.

*lehkostí a kompletní uvědomělou čistotou hry; byl jsem jím ohromen, a tento pocit měl důležitou roli při vzniku mého koncertu.*³⁹

Na návštěvě u Oistracha v roce 1940 mu Chačaturjan přehrál na klavír svůj právě dokončený houslový koncert. Oistrach byl učarován jeho hudbou a o Chačaturjanovi později napsal: „*V jeho interpretaci byl cítit ještě ten skladatelský zápal, se kterým skládal tuto hudbu.*“⁴⁰

Premiéru koncertu naplánovali na konec roku 1940. Celé léto a podzim Oistrach s velkým zájmem pracoval na koncertě. Chačaturjan byl nakloněn všem jeho korekturám v sólovém partu. Několik let na to napsal Oistrach vlastní kadenci k první části koncertu. Následně mu napsal Chačaturjan dopis: „*Drahý Dodiku! Jak to bývá v životě. Lidé žijí vedle sebe společně v jednom městě, často i v jednom domě, a nevidí se, anebo nestíhají jeden druhému říct to, co si myslí.... Já si myslím, že kdyby se Vám můj koncert nelíbil, tak byste k němu nenapsal tak skvělou kadenci. Vaši kadenci shledávám lepší než svou. Vaše kadence - to je fantazie mých témat, je přesvědčivá ve své formě. Velice dobře v ní připravujete diváky k repríze za použití elementů a rytmů prvního tématu.*“⁴¹

Chačaturjan věnoval svůj houslový koncert Davidu Oistrachovi.

Během premiéry na podzim 1940 byli v sále přítomni Mjaskovskij, Prokofjev, Šostakovič a další tehdy vážení skladatelé. Dirigoval Alexander Gauk. Chačaturjan po premiéře houslového koncertu vzdal Oistrachu hold. Chačaturjan David Oistrach hrál Chačaturjanův Koncert pod autorovou taktovkou na koncertech v mnoha městech SSSR a také v zahraničí. Pod taktovkou Chačaturjana nahrál Oistrach desku v Londýně a v Moskvě.

George Enescu provádí v roce 1946 Chačaturjanův Houslový koncert díky nedlouho před tím získané notovému materiálu od Oistracha.

³⁹ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.224.

⁴⁰ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.224.

⁴¹ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.225.

Chačaturjanova slova při blahopřání Oistrachovi k padesátinám: „*Drahý Davide Fjodoroviči! Sovětské umění je veliké a ohromné. Máme obrovské množství umělců ... Ale i mezi nejlepšími jsou ti lepší. A těmito lepšími z nejlepších já shledávám Vás, drahý Davide Fjodoroviči.*“⁴²⁴³

Nahrávka Chačaturjanového koncertu pro housle a orchestr, rok 1965, op. 46, dirigent A.Chačaturjan, housle David Oistrach, Velký symfonický orchestr Všesvazového rozhlasu.⁴⁴

1. Allegro con fermezza = 132
2. Andante sostenuto = 68
3. Allegro vivace = 101

2.6 DMITRIJ BORISOVIČ KABALEVSKIJ (1904-1987) a David Fjodorovič Oistrach

Dmitrij Kabalevskij byl skladatel, klavírista později také profesor na Moskevské konzervatoři. S Davidem Oistrachem se skamarádili při natáčení filmu Petrohradská noc, ke kterému Kabalevskij napsal hudbu a ve kterém Oistrach hrál dva houslové fragmenty. V touze po co nejlepší nahrávce se tehdy spolu po nocích scházeli ve filmovém studiu, kde vedli dlouhé rozhovory trvající celou noc. Úkolem Oistracha nebylo jen nahrát dva fragmenty, ale také naučit hlavního hrdinu základům hry na housle.⁴⁵

Kabalevskij a Oistrach měli sice rozdílné názory na hudbu, ale to nikdy nebránilo jejich přátelství. Oistrach rád poslouchal Kabalevského operu Colas Brugnon, symfonie, Requiem a jeho klavírní sonáty.

Oistrach nahrál houslový koncert Kabalevského pod taktovkou autora v

---

⁴² JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

⁴³ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.229.

⁴⁴ LP houslového koncertu Chačaturjana z roku 1965 op.46, dirigent A.Chačaturjan, housle David Oistrach, Velký symfonický orchestre Všesvazového radia

⁴⁵ DANILEVIČ, Lev. Kabalevskij Dmitrij Borisovič. In: *Velká sovětská encyklopedie* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://bse.sci-lib.com/article057237.html>

roce 1949 spolu se Symfonickým orchestrem SSSR. Koncert ale byl napsán již v roce 1948 a byl věnován sovětské mládeži.

David Oistrach o koncertě Kabalevského: „*Když posloucháš houslový koncert v podání mladých hudebníků, většinou si všímáš různorodých nedostatků, což je plně pochopitelné. Ale tu upřímnost, mladistvou přímočarost, otevřenost citů, zapečetěných v skladbě Kabalevského, žáci předvádějí tak, že jim i nechtěně závidíš. Vyspělý umělec musí v tomto případě vynaložit nemálo úsilí, aby udržel charakter skladby.*“⁴⁶⁴⁷

Nahrávka Kabalevského houslového koncertu op. 48, housle David Oistrach, dirigent D.Kabalevskij, Symfonický orchestr SSSR⁴⁸

1. Allegro con motto = 114, pak 105
2. Andantino = 40
3. Vivace giocoso = 94

2.7 OTAR VASILJEVIČ TAKTAKIŠVILI (1924-1989) a David Fjodorovič Oistrach

O. V. Taktakišvili byl gruzinský skladatel, dirigent a pedagog. Vystudoval konzervatoř v Tbilisi v roce 1947, kde pak sám pokračoval v pedagogické práci. Byl národním umělcem SSSR. Psal symfonie, opery, symfonické básně, oratoria a kantáty, instrumentální koncerty, sólové a chorální skladby a hudbu k filmu. Tyto skladby se vyznačují novátorským přepracováním tradic minulosti a folklóru Gruzie.

Concertino pro housle s malým orchestrem napsal v létě roku 1956. Vůdčí ideou skladatele je mnohotvarý svět lidských emocí, přírody a velikost historie národa.⁴⁹

⁴⁶ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

⁴⁷ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985, s.231.

⁴⁸ Kabalevsky Violin Concerto - David Oistrakh. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_s55SV_vXHI

⁴⁹ JOHNSON, Stephen. Taktakishvili, Otari, Vasiljevich. In: *The new Grove dictionary of*

Nahrávka Taktakišviliho koncertu pro housle a orchestr, rok 1924, Velký symfonický orchestr všesvazového rozhlasu, diriguje Taktakishvili, housle David Oistrach ⁵⁰

1. Allegretto = 90
2. Andantino = 60
3. Vivo = 110

2.8 NIKOLAJ PETROVIČ RAKOV (1908- 1990) a David Fjodorovič

Oistrach

Sovětský skladatel, pianista, dirigent a pedagog. Psal skladby nejen pro děti a mládež, ale také velká koncertní díla, která interpretovali umělci jako O. M. Kagan a D. F. Oistrach. Rakov skládal symfonie, komorní a instrumentální hudbu.⁵¹

Nahrávka Rakova koncertu pro housle a orchestr e moll, housle D.Oistrach, Leningradským symfonický orchestr rádia, rok 1947, dirigent Karl Eliasberg⁵²⁵³⁵⁴

1. Allegro = 109
2. Andante = 77
3. Allegro molto vivace = 108

---

music and musicians. 2nd ed. New York: Grove's Dictionaries , c2001. ISBN 0-333-60800-3.

⁵⁰ LP deska Nahrávka houslového koncertu, nahrán v roce 1924, Velký symfonický orchestr všesvazového rozhlasu, diriguje Taktakišvili, housle David Oistrach

⁵¹ GRIGORJEVA, Galina. Rakov, Nikolay Petrovich. In: *Grove Music Online* [online]. Oxford University Press, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z:

http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.nkp.cz/subscriber/article/grove/music/22827?q=Rakov&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit

⁵² David Oistrakh - Rakov Violin Concerto N°1 in E minor. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9QKZ2iU6850>

⁵³ David Oistrakh - Rakov Violin Concerto N°1 in E minor. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9QKZ2iU6850>

⁵⁴ David Oistrakh - Rakov Violin Concerto N°1 in E minor. *Youtube* [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KYGtTJ7xKTI>

Tuto kapitolu bych uzavřela typickým Oistrachovým výrokem: „Den, kdy nepoznám ani kousek nové hudby, je pro mne ztraceným dnem.“

3 Závěr

David Fjodorovič Oistrach byl houslovým virtuózem, váženým pedagogem, uznávaným dirigentem, členem tria spolu s Lvem Oborinem a Sviatoslavem Knuševickým. Premiéroval spousty skladeb nejen na domácí půdě ale i v zahraničí. Řada skladeb by bez něj vůbec nevznikla, nejen díky jeho přičinění při vzniku ale i díky jeho hře na housle, která inspirovala mnoho skladatelů právě k napsání houslových děl. David Fjodorovič Oistrach koncertoval po celém světě a stal se ikonou houslového umění 20 století.

Byl čestným členem Spolku přátel hudby ve Vídni, také členem Spolku strunných učitelů v Japonsku, členem Akademie St.Cecilia v Římě, členem spolku Eugena Ysaïe, Německé akademie hudby v Berlíně, Královské akademie hudby v Bruselu, Americké akademie umění a věd, doktorem hudby na Cambridgské univerzitě a také čestným členem řady konzervatoří v Evropě.⁵⁵

---

⁵⁵ JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 1978. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

Použitá literatura a prameny

Publikované zdroje:

BRONIN, Volodar. *David Oistrach*. Moskva: Vládní hudební nakladatelství, 1954.

JAMPOLSKIJ, Izrail. *David Oistrach*.. Moskva: Moskevská tiskárna vládního výboru. 1964.

JURÍK, Marián. *David Oistrach*. Praha: SUPRAPHON, 1977.

JUZEFOVIČ, Viktor. *David Oistrach: Rozhovory s Igorem Oistrachem*. 2. vyd. Moskva: Sovětský skladatel, 1985.

SADIE, Stanley a John TYRRELL (eds.). *The new Grove dictionary of music and musicians*. 2nd ed. New York: Grove's Dictionaries, c2001. ISBN 0-333-60800-3.

Zdroje z internetu:

DANILEVIČ, Lev. Kabalevskij Dmitrij Borisovič. In: *Velká sovětská encyklopedie* [online]. [cit. 2016-04-01].

Dostupné z: <http://bse.sci-lib.com/article057237.html>

GRIGORJEVA, Galina. Rakov, Nikolay Petrovich. In: *Grove Music Online* [online]. Oxford University Press, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.nkp.cz/subscriber/article/grove/music/22827?q=Rakov&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit

David Oistrakh - Rakov Violin Concerto N°1 in E minor. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9QKZ2iU6850>

David Oistrakh - Rakov Violin Concerto N°1 in E minor. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9QKZ2iU6850>

David Oistrakh - Rakov Violin Concerto N°1 in E minor. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KYGtTJ7xKTI>

David Oistrakh- Myaskovsky 1939. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0897xHFoPTE&list=PL71161F7E94A625D3&index=1>

David Oistrakh- Myaskovsky 1939. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z:

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=LFkw6mpRRPQ&index=2&list=PL71161F7E94A625D3)

[v=LFkw6mpRRPQ&index=2&list=PL71161F7E94A625D3](https://www.youtube.com/watch?v=LFkw6mpRRPQ&index=2&list=PL71161F7E94A625D3)

David Oistrakh- Myaskovsky 1939. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z:

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=AWcNjd9pNos&list=PL71161F7E94A625D3&index=3)

[v=AWcNjd9pNos&list=PL71161F7E94A625D3&index=3](https://www.youtube.com/watch?v=AWcNjd9pNos&list=PL71161F7E94A625D3&index=3)

David Oistrakh- Myaskovsky 1939. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z:

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4)

[v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4](https://www.youtube.com/watch?v=CkaD3yhL92A&list=PL71161F7E94A625D3&index=4)

Prokofiev - Violin concerto n°1 - Oistrakh / Moscow PO / Kondrashin. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3h2qbU1EZ-w>

Prokofiev - Violin concerto n°2 - Oistrakh / Philharmonia / Galliera. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=AKfMA_Vctu8

David Oistrakh - March by Prokofiev. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=H_IdHuwqOio

David Oistrach - Prokofiev Romeo & Juliet, The Montague and The Capulet. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Oys_y_PcsRY

Prokofiev - 5 Melodies - Oistrakh / Yampolski. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ADxxMzhQyhY>

Prokofiev - Violin sonata n°1 - Oistrakh / Oborin. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mmKCbkvLm-o>

Prokofiev - Violin sonata n°2 - Oistrakh / Yampolsky. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PZCis9f4who>

David Oistrakh - Glazunov Violin Concerto. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nDOXXJkXpDs>

David Oistrakh - Glazunov Violin Concerto. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=y7QYs6vOvAc>

David Oistrakh - Glazunov Violin Concerto. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=urS8ET0g-YY>

David Oistrakh "Violin Concerto No.1 Shostakovich. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-dcj8okYPZ8>

David Oistrakh "Violin Concerto No.1 Shostakovich. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=8HU0W5FURkc>

David Oistrakh "Violin Concerto No.1 Shostakovich. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=O2_F42A6cFs

Kabalevsky Violin Concerto - David Oistrakh. Youtube [online]. 2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_s55SV_vXHI